ASIGURAREA ACȚIUNII CIVILE

Adriana SPATARU
CZU: 347.91/.95 spataru.adriana11@gmail.com

Thesis presents the characteristic of the civil action insurance measures and the procedure of their application, annulment, substitution. Institution of civil action insurance measures is one of the main guarantees of defending the rights of citizens and legal persons. The real execution of the court decision is often possible only due to the proper application of insurance measures. As the insurance of the civil action consists of limitations, prohibitions or obligations ordered by the judge or court, the measures must be applied with special attention, taking into account a series of procedural rules.

Instituția măsurilor de asigurare ale acțiunii civile reprezintă una dintre garanţiile principale ale apărării drepturilor cetăţenilor şi persoanelor juridice. Aplicarea corectă a măsurilor de asigurare garantează executarea ulterioară a hotărârilor judecătoreşti. Întrucât asigurarea acţiunii civile constă din limitări, interdicţii sau obligaţii dispuse în mod operativ de către judecător sau instanţă, măsurile de asigurare a acţiunii civile trebuie aplicate cu o deosebită atenţie, ţinând cont de o serie de reguli de procedură. Astfel, asigurarea acțiunii civile trebuie să fie dispusă legal, conform procedurii stabilite, să corespundă scopului legitim și să fie proporţională, adică ingerinţele în drepturile pârâtului trebuie să fie echilibrate într-o măsură rezonabilă de protecţia anticipată a drepturilor reclamantului. Practica instanțelor de judecată pe cauzele civile, este preponderent marcată de litigii ce vizează încasarea de datorii. În multe dintre aceste cauze reclamanții, odată cu depunerea cererii de chemare în judecată, solicită aplicarea de măsuri asigurătorii.

În literatura de specialitate, au fost formulate mai multe definiții ale noțiunii de „asigurarea acțiunii civile”, care de fapt relevă aceleași aspecte – ca fiind o garanţie a realizării efective a dreptului accesului la justiţie şi a restabilirii situaţiei protejate de lege. Așadar, asigurarea acțiunii civile este o instituție a procesului civil, ce constă dintr-un șir de măsuri (mijloace) procedurale menite să garanteze posibilitatea unei executări efective a unei hotărâri judecătorești în cazul satisfa-

cerii pretenţiilor reclamantului [1, p. 267]. În reglementările măsurilor de asigurare ale acțiunii civile nu se regăsesc expres stabilite caracterele juridice ale acestora. Ele pot fi deduse din modalitatea de aplicare și scopul urmărit de legiuitor. În pct.1 al Hotărârii Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova cu privire la aplicarea de către instanţele judecătoreşti a legislaţiei ce reglementează asigurarea acţiunii la judecarea cauzelor civile nr. 32 din 24.10.2003 [2], se indică patru particularităţi: sunt urgente; au un caracter temporar; au drept scop apărarea drepturilor patrimoniale ale solicitantului; urmează să fie în concordanţă cu obiectul acţiunii. La art.174 CPC [3] legiuitorul stabilește că asigurarea se admite în orice fază a procesului până la etapa în care hotărârea judecătorească devine definitivă, în cazul în care neaplicarea măsurilor de asigurare a acţiunii ar face imposibilă executarea hotărârii judecătoreşti. Art. 175 al Codului prevede o listă de măsuri ce pot fi dispuse de judecător sau instanță în cadrul asigurării acțiunii. Instanța va aplica diferite măsuri de asigurare a acțiunii sau o combinație din câteva măsuri de asigurare, în funcție de fiecare cauză concretă. Măsurile de asigurare nu sunt enunțate în mod limitativ. În ceea ce privește măsurile de asigurare nenumite expres în lege, care se vor aplica în temeiul art.175 alin.(2) CPC, instanța va decide în fiecare caz oportunitatea și necesitatea aplicării unei măsuri specifice (de ex.: *suspendarea contractului civil*; o*bligarea părţilor de a depozita bunurile în anumite condiţii* etc.).

Pentru cercetarea procedurii privind aplicarea măsurilor asigurătorii, inițial este important a se determina cercul subiecților în drept să o solicite. Așadar, potrivit art. 174 alin. (1) din Cod, la cererea *participanților la proces*, judecătorul sau instanța poate lua măsuri de asigurare a acțiunii.

Baza normativă a asigurării acţiunii civile de către instanţele judecătorești din RM cuprinde nu doar Codul de procedură civilă, dar și alte legi organice: Codul de executare nr. 443 din 24.12.2004, Cartea întâi. Executarea hotărârilor cu caracter civil; Codul administrativ nr. 116 din 19.07.2018; Legea nr. 139 din 02.07.2010 privind dreptul de autor și drepturile conexe; Legea nr. 64 din 23.04.2010 privind libertatea de exprimare; Legea nr. 23 din 22.02.2008 cu privire la arbitraj; Legea nr. 50 din 07.03.2008 privind protecţia invenţiilor; Legea insolvabilității nr. 149 din 29.06.2012 etc.

La art. 182 CPC este prevăzut un mijloc de protecție a drepturilor pârâtului, care îi oferă posibilitatea să-și compenseze daunele create prin acceptarea de către instanță a cererii, din partea reclamantului, de asigurare a acțiunii. Răspunderea reclamantului poate interveni și atunci când acțiunea sa a fost admisă parțial. Astfel, marja de răspundere, în astfel de cazuri, se reduce proporțional părții de acțiune admise. Astfel, cu titlu de recomandare, în literatura juridică [4] a fost formulată o propunere *de lege ferenda,* considerând-o mai reușită în raport cu norma instituită la art.182 alin.(2) și sună în felul următor: „*Dacă hotărârea de respingere* ***totală sau parțială*** *a acțiunii reclamantului a devenit irevocabilă, pârâtul este în drept să intenteze împotriva lui acțiune în reparație a prejudiciului cauzat prin măsurile de asigurare a acțiunii, luate la cererea acestuia, indiferent de vinovăția reclamantului"*. O astfel de modificare este oportună, căci ar facilita aplicarea normei date și s-ar evita apariția unor confuzii. Un alt moment nesoluționat de legislația procesual civilă este acela dacă poate reclamantul să solicite de la cineva prejudiciul cauzat prin indisponibilizarea cauțiunii, dacă într-un final acțiunea sa a fost admisă. Autorul Veaceslav Botnari în lucrarea sa [5] abordează acest aspect, afirmând că, în principiu, reclamantul ar avea un asemenea drept, însă dificultatea va consta în probarea vinovăției persoanei chemate să repare acest prejudiciu, or, în cazul său, nu este aplicabilă sintagma de la art.182 alin. (2) – „indiferent de vinovăția sa".

Analizând situațiile care persistă în societate, putem afirma că conținutul art. 174 este unul incomplet, căci nu le acoperă pe toate care ar putea apărea. Spre exemplu, aflarea judecătorului în concediu împiedică aplicarea măsurilor asigurătorii, dacă asemenea cerere a fost depusă în acest termen. Apare o problemă, deoarece un alt judecător nu este în drept a le dispune. Prin urmare, sunt necesare a fi aduse completări în contextul acestui articol. Este oportună introducerea unor noi alineate cu titlu *de lege ferenda* – (1^1) și (1^2). Conținutul alin. (1^1) să fie în felul următor: „*În cazul lipsei judecătorului de la serviciu, cererea de asigurare a acțiunii va fi examinată de un alt judecător în termen de 24 de ore de la depunere. Cererea va fi distribuită în mod aleatoriu prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor*." Alin. (1^2) urmează să fie învestit cu

conținutul dat: „*Încheierea privind aplicarea sau neaplicarea măsurilor de asigurare, emisă conform alin. (1[1]), poate fi, ulterior, anulată, la cererea participanților la proces sau din oficiu, de către instanța care examinează pricina, dacă circumstanțele pentru care a fost dispusă lipsesc sau au dispărut*".

În concluzie, „Asigurarea acțiunii civile" este un mecanism accesoriu al acțiunii de bază, care, fiind aplicat corect, garantează executarea efectivă a unei hotărâri judecătorești definitive. Instituţia cercetată este întrebuinţată de participanţii la proces, de aceea este necesară atenţia sporită la aplicarea corectă a normelor existente. Totodată, instanţele de judecată trebuie să manifeste vigilență pentru a nu admite ca aceștia să abuzeze de drepturile lor, inclusiv de posibilitatea solicitării asigurării acţiunii.

Referințe:

1. BELEI, E. *Drept procesual civil. Partea generală.* Chișinău: Cartea juridică, 2014.
2. Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova cu privire la aplicarea de către instanţele judecătoreşti a legislaţiei ce reglementează asigurarea acţiunii la judecarea cauzelor civile nr. 32 din 24.10.2003, pct. 1.
3. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225 din 30.05.2003. Publicat: 21.06.2013, în *MO,* nr.130-134, art.415.
4. COBAN, I. Premisele angajării răspunderii civile a reclamantului pentru prejudiciul cauzat pârâtului prin asigurarea acțiunii în contextul art.182 CPC al RM. În: *Materialele conferinței internaționale științifico-practice.* Chișinău, 2015.
5. BOTNARI, V. Repararea prejudiciului cauzat pârâtului prin asigurarea acțiunii. În: Conferința *„Integrare prin cercetare şi inovare''.* Ştiinţe juridice și economice. Chișinău, 2015, p. 147.

Recomandat
Elena BELEI, dr., conf. univ.